

רפאל למקין, עורך-הדין היהודי אשר טבע לקראת סוף מלחמת העולם השנייה את המושג "ג'נוסייד" והביא אותו למודעות העולמית, הבין שהזוועות חמורות אף יותר כשהן נעשות על בסיס מוצא לאומי, אתני, גזעני או דתי. שואת העם היהודי הייתה מהגורמים העיקריים שהובילו את למקין להבנה הזו, אך למקין ראה לנגד עיניו לא רק את השואה, אלא גם מקרים נוספים שהתרחשו בימי חייו.

העולם מציין השבוע 70 שנה לאמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם (אמנת הג'נוסייד). האמנה אשר נועדה לזעוק ולעגן את הרעיון הבסיסי ביותר: "לעולם לא עוד". אמנת הג'נוסייד אומצה על-ידי האו"ם ב-9 בדצמבר 1948 וחברות בה כיום כ-150 מדינות. האמנה קובעת שהשמדת עם היא פשע בין-לאומי ועל כל המדינות מוטלת חובה למנוע אותו ולהעניש עליו. ישראל הצטרפה לאמנה במרץ 1950. הצטרפות זו עוגנה בחקיקה הישראלית בחוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם (תשי"א-1950) הקובע שלישראל יש סמכות אוניברסלית ביחס לפשע זה. כיום מקובל להתייחס לפשע זה כ"פשע הפשעים" (the crime of crimes) במיוחד בגלל ההיבט הייחודי שבו – הרצון לפגוע ולהשמיד קבוצה אתנית, דתית או לאומית בשל היותה כזו, וכל מדינות העולם מחויבות לפעול למניעה, עצירה והענשה של המבצעים.

לצערנו, הקהילה הבין-לאומית לא עומדת במחויבות הזו בהצלחה. מקרים של רצח עם התרחשו מאז בקמבודיה, בוסניה ורואנדה, ואף בשנים האחרונות אנו עדים לרצח העם של היזידים על-ידי דאעש ושל בני הרוהינגה במיאנמר, ואלה לא המקרים היחידים. על כולנו מוטלת החובה לפעול כדי להביא למודעות, לעצור ולמנוע כל מקרה של רצח עם, ולהביא לדין את האחראים. אין לנו רשות לוותר ואין לנו זכות להפסיק.

השבוע, ב-9 בדצמבר, נציין גם את היום הבין-לאומי לזיכרון וכבוד של קורבנות רצח-עם ולמניעת פשע הג'נוסייד. ביום זה, שהינו יום זיכרון רשמי של האו"ם, אנחנו מצווים לכבד את זכר הקורבנות, ולבחון את האופן שבו נלחמים בשנאה ובהסתה כדי שלא תתגברנה והאלימות תתפרץ.

זוועות מלחמת העולם השנייה היוו גורם משמעותי גם בעיצובה וקידומה של ההכרזה האוניברסלית בדבר זכויות אדם של האו"ם, אשר השבוע נציין גם 70 שנה לחתימתה ב-10 בדצמבר 1948. רנה קאסן, ממובילי ההכרזה וזוכה פרס נובל לשלום לשנת 1968, לא התעלם מהבעיות והרוע שיש בעולם. קאסן האמין שעלינו לעבוד קשה על מנת לשנות את הנסיבות והתוצאות שנובעות מכך שבני אדם אינם תמיד טובים. אחת הפעולות המרכזיות אותן יזם קאסן על מנת להילחם בכך, הייתה הקמת הארגון הבין-לאומי של עורכי דין ומשפטנים יהודים. ארגון שחרט על דגלו את המלחמה באנטישמיות ובפגיעה בזכויות אדם, באמצעות השימוש בכלים המשפטיים, ובכלל זה הופעות בפני גופי האו"ם, ועתירות נגד עוולות בבתי משפט ברחבי העולם.

70 שנה לאחר אימוץ אמנת הג'נוסייד וההכרזה האוניברסלית בדבר זכויות אדם, האנטישמיות לא פסה מהעולם. שנאת הזרים והמיעוטים עדיין שוררת בעולם, ולאחרונה אנו אף עדים להתגברות בקולות הקוראים נגד יהודים, מוסלמים, פליטים ומיעוטים נוספים. אסור לנו לקבל או לאפשר פעולות כאלה ואסור לנו לעמוד מהצד. לפי דו"ח ה-FBI השנתי, במהלך שנת 2017 הייתה עליה של 17% בפשעי השנאה בארה"ב לעומת 2016. באוקטובר השנה חוינו בפיטסבורג את אחת המתקפות האנטישמיות הקשות ביותר בשנים האחרונות. מצב האנטישמיות באירופה אף גרוע בהרבה מהמצב בארה"ב. אסור להקל ראש במגמה גוברת זו.

למקין נפטר בשנת 1959. הוא זכה לראות את החזון שלו על איסור ג'נוסייד מתממש לכדי אמנה. על מצבתו בניו-יורק נכתב "אבי אמנת הג'נוסייד". הארגון הבין-לאומי של עורכי דין ומשפטנים יהודים, אשר הוקם בשנת 1969, ורנה קאסן היה ממייסדיו הראשיים, רואה עצמו כממשיך דרכו ומחויב לפעול ללא לאות בזירה הבין-לאומית והמשפטית כנגד אנטישמיות, פשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה, גזענות, שנאת זרים והכחשת שואה. בפועלנו אנו ממשיכים את דרכם וצוואתם של רפאל למקין ורנה קאסן.

*עו"ד מאיר לינזן הוא נשיא הארגון הבינ"ל של עורכי-דין ומשפטנים יהודים.

*עו"ד עדו רזנצווייג הוא מומחה למשפט בינ"ל וזכויות אדם, וראש תחום מוסדות בינ"ל בארגון הבינ"ל של עורכי-דין ומשפטנים יהודים.